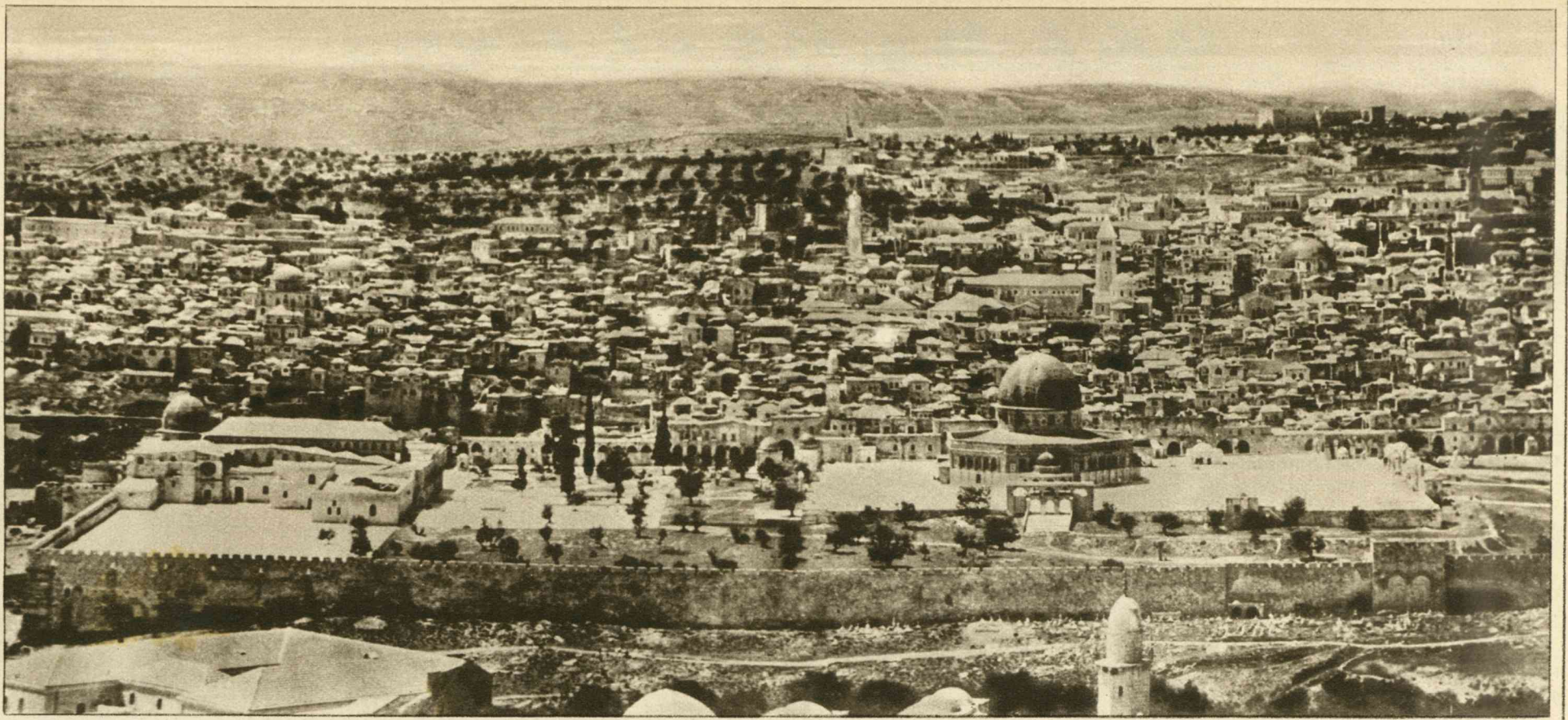

JERUZALEM VANAF DEN OLIJFBERG GEZIEN.

Dit is een panorama welke door een z.g. telefotografische opname werd gemaakt, van het stadsdeel, waar eens de Tempel lag. Door den grooten afstand, waarop zij werd genomen, geeft zij als het ware een overzicht in vogelvlucht. Van den Olijfberg af bekeken, ziet men in 't midden de Haram esh Sherif, op de plaats waar eens Herodes' tempel stond.

PALESTINA'S VERLEDEN EN TOEKOMST

Er is geen land ter wereld, dat in het geestelijk leven en voor het godsdienstige gevoel van zoovele volkeren en menschen een zóo belangrijke rol gespeeld heeft als Palestina.

Wie in den tijd van Kerstmis in een nummer van Panorama, waarvan de inhoud aan de gebeurtenissen aan dit feest verbonden, herinnert, over Palestina schrijft, die behoeft niet uitvoerig aan te geven welke banden het Christendom met zijne miljoenen van belijders aan het Heilige land binden.

De Mahomedanen ook zien in Jerusalem een hunner heilige steden. En al is voor hen Palestina niet van zoo'n intense waarde, omdat het leven van Mahomed niet met Palestina zoo sterk is samengegroeid, toch blijft ook voor hen het land der Vaders een land, waarvan groote wijding uitgaat. Dat voor de Joden het Erets Jisroël, het land Israels, historisch en godsdienstig een onverflauwbare kracht blijft bezitten is volkomen te begrijpen. Het was toch voor hen niet alleen een idéel, doch ook een werkelijk „Vaderland”.

Palestina heeft een eigenaardige ligging waaruit ook wel te verklaren valt, waarom juist dit land zoo'n groote betekenis had voor de geestelijke beschaving van Europa en van daar uit voor zoo'n belangrijk deel van de wereld.

Door dit te constateeren profaneert men in geenendeel. Waarom was dit land uitverkoren en kon dit land uitverkoren zijn? Het was overvloeiend van melk en honig. Zoo zegt de Bijbel.

De vruchtbaarheid van Palestina, de ligging in de onmiddellijke nabuurschap van de landen, die in de Oudheid de meest betekenisvolle waren, Egypte, Perzië, Mesopotanië, Klein Azië, deze factoren doen het voor het menschelijk inzicht begrijpelijk zijn dat alle voorwaarden voor het uitverkoren worden voorhanden waren.

Op dit oogenblik is de toestand van Palestina erger dan velen op dit Kerstfeest, terwijl hun gedachten in de gewijde plekken van Betlehem en Jerusalem verwijlen, wel beseffen. De verkeersweg met Europa is zoo goed als afgesloten. Oorlogsschepen liggen dreigend voor de kusten. De invoer, die tot op heden de bewoners moest helpen voeden, de uitvoer, welke hun welvaart moest bezorgen, liggen stil. Maar ondanks dezen tegenslag, welke men een tijdelijken hoop te mogen noemen, zal de wonderbaarlijke vitaliteit die in het land nog blijkt te liggen, de opmerkzaamheid waard zijn van allen, die Palestina uit de oude rust en uit de neergeslagenheid der verwoesting opgebeurd willen zien.

De mogelijkheid hiervan is bewezen, feitelijk door het voortzetten van de middelen uit het verleden.

Dit artikel heeft allermint de bedoeling een betoog over, of voor de jonge, krachtige beweging te geven, welke onder den invloed van de renaissance van een volksbewustzijn, is ontstaan.

Men weet dat onder den naam van Zionisme in de laatste jaren zulk een streven is naar voren gebracht. Dit zij hier geconstateerd als een inleiding voor een beschrijving van den toestand van het land, ontleend aan hetgeen door iemand, die Palestina korten tijd geleden, doch vóór de tegenwoordige crisis, bezocht.

Deze beschrijving moet vele van onze lezers interesseeren, want er wordt mede aangetoond, hoe het mogelijk is, om met beperkte middelen, doch met den krachtigen steun van den onverzettelijken wil een doel te bereiken, dat men zich voor oogen stelde.

Palestina heette in de latere eeuwen een onvruchtbaar land.

Noch de zwervende Arabieren en de in de steden wonende Turken, noch de nederzettingen van Christelijke of de pogingen van Joodsche zijden gedaan, hielpen deze meening weerleggen. Toch is het anders geworden.

Uit Rusland trokken jonge geestdriftige Joden naar Palestina die in het bewerken van het land, dat hun bevrijding zou geven, een nieuw levensdoel zochten.

Uit hen ontwikkelde zich een soort landbouwer, die men den intellectueelen boer zou kunnen noemen. Zij verzamelden zich tot kolonies en begonnen den moeilijken arbeid van de landontginning. Zij leden ontbering doch zetten voort, zij ondervonden teleurstelling op teleurstelling, doch gingen verder, wetend dat van het welslagen van hun pioniersarbeid zoo intens veel afhing.

Ook in deze worsteling, het begin wellicht van een herlevingsgeschiedenis, zooals er in de historie der Menschheid weinige te vinden zijn, komen de „ups and downs” herhaaldelijk voor.

Heel eigenaardig is het, hoe in Palestina steeds allerlei invloeden vasten voet trachtten te krijgen. Het land staat onder Turksche heerschappij, werd grootendeels door Arabieren bewoond. Rusland wilde het niet geheel aan zijn invloedsfeer onttrokken zien, Duitsche keizers reisden erheen, de Franschen probeerden langs den weg van kolonisatie onder fransch-joodsch toezicht niet zonder medezeggenschap te blijven.

De Joden, die in de mogelijkheid van herleving hunner nationaliteit hoopten, wijdten er steeds meer hun aandacht aan. En men zal moeten toegeven dat van die zijde wel het meest praktische in deze werd gewerkt. Men toog aan den arbeid. En wat voor onmogelijk werd gehouden bleek niet onbereikbaar. Uit den stadbewoner van weleer groeide een goede plattelander. Over dit leven op het land schreef de heer Wilh. Loeb, die een reis door Palestina maakte, destijds in het Handelsblad het volgende.

In het bergland van Galilea, waar de kolonisatie meerendeels van den laatsten tijd is en men dus zien kan, hoe het in de nu reeds meer ontwikkelde gedeelten vroeger geweest moet zijn, kreeg ik het eerst den indruk, in een joodsch land te zijn. Zoodra het mij mogelijk was, in dagmarschen van kolonie tot kolonie te komen, dacht ik er niet meer aan, dat daarbuiten en daartusschen nog mijlen ver woestenis op bewerking wacht, maar ik had het gevoel thuis te zijn in een kleine joodsche wereld.

In Palestina zijn verschillende proefnemingen op economisch gebied in toepassing gebracht. Men heeft er arbeidersgenossenschaften, communistisch bestuurde farms. Men heeft getracht het directe pionnierswerk, waarbij de immigranten zelf het ontginningswerk van meet af aan doen en het indirecte, waarbij de overtocht en inbezitting eerst na bepaalde voorafgaanden arbeid van anderen geschiedt in practijk te brengen.

Men heeft de groote betekenis van de vrouw voor het landbedrijf niet vergeten en de waarde van de wetenschappelijke opleiding voor het landbouwersbedrijf erkend. Zoo is men aan den nadeeligen invloed van de goed bedoelde, doch in de meeste gevallen verslappende piëteits-hulp gedeeltelijk kunnen ontkomen.

Voor al Palestina heeft deze soort hulp in ruime mate gehad. Wat te begrijpen is als men de groote idéele waarde, welke men in zoovele eeuwen aan dit, het Heilige land, hechtte, in overweging neemt.

Het Palestina van heden toont pas een begin van het

vele, dat er gedaan kan en moet worden om het overvloeien van melk en honing niet tot een herinnering maar tot een heerlijke werkelijkheid te maken.

Er is weer een veestapel opgericht, er worden weer olijfboomen geplant, het druivensap dient weer om wijn te persen, welke zich een goeden naam heeft weten te veroveren, amandelen worden er gekweekt, het pluimvee is niet vergeten.

En bij den arbeid ontkiemt er ook een zuiver nationaal leven. Men danst na afloop van het werk zijn nationale dansen, begeleid door het gezang van nationale liederen en de nationale taal der Vaders, het Hebreeuwsch, wordt steeds meer naast het Arabisch als landstaal gehoord.

Omtrent het nieuwe leven in de steden van Palestina schreef de Heer Loeb in zijn bovengenoemd artikel.

Dit stadsleven vond zijn sterkste belichaming in Jaffa. Hier nemen de joden in het handelsleven een zeer belangrijke plaats in. Hun aantal is er in enkele jaren sterk toegenomen. Terwijl er in 1880 honderd joden woonden, waren er in 1905 al 500 en in 1912 zelfs 10,000. Deze joodsche bevolking leefde in den beginne verspreid onder de overige bewoners van Jaffa, totdat men in 1909 er toe overging een kleine joodsche wijk, Tel-Awiw, lentedal, te bouwen, tien minuten buiten 't eigenlijke Jaffa. De hoop, dat zich hier een eigen joodsch leven zou ontwikkelen, is verwezenlijkt.

Terwijl Jaffa den indruk eener groezelige, Arabische stad maakt, met vuile, smalle, steegachtige straten en leelijke, vervallen huizen, maakt deze nieuwe wijk een verheugenden modernen indruk. Tel-Awiw doet, wat zijn aanleg betreft, geheel Europeesch aan: een breede, rechte hoofdstraat, de Herzl-straat, eenerzijds afgesloten door een poort, anderzijds door het helder-witte Hebreeuwsche Gymnasium, dat het geheel beheerscht. Links en rechts vele zijstraten, met ook weer hare vertakkingen. Een orde en regelmaat in den stratenaanleg, die een groote tegenstelling vormt met de systeemloze mengeling eener Arabische stadskuur.

Wanneer men van de steden van Palestina spreekt en Jerusalem niet genoemd heeft, nu dan heeft men inderdaad een al te groote leemte gelaten.

Toch schijnt Jerusalem in de hernieuwde bearbeiding van het land niet die groote plaats in te nemen, welke men het daarvoor in zijn gedachten zou toekennen.

Bij eenig dieper nadenken is dit te begrijpen. Jerusalem is wel in de sterkste mate de stad waarheen zich die neiging van piëteitsuiting richt en die daardoor ook lichtelijker wordt geëxploiteerd, helaas niet ten voordeele van een gezonden opbloei. Maar de verwachting is niet ijdel dat een rationeele ontwikkeling van de herleving in Palestina ook hier haar uitwerking niet zal missen.

Wanneer de kerstklokken luiden en de gedachten weer naar de oostelijke kust gaan, welke de Middellandsche zee tot begrenzing dient, wanneer de sterrenhemel weer herinnert aan wat tot het verleden behoorde, maar voor het heden van zoo verstrekkenden invloed bleek, dan mag men zich ook afvragen of dit nieuw gebeuren, dit toepassen van nieuwe gedachten op ouden grond de wereld niet weer langs oude banen tot nieuwe zegeningen zal brengen.

Wat in Palestina aan het worden is wijst op een herleving. Zij die in het Heilige land geloofden om dat de idéele banden er hen de aanleiding toegaven, mogen zeker ook in het huidige Palestina belangstellen, omdat het ondoorgrondelijke zich wellicht op wonderbaarlijke wijze zou kunnen herhalen.